

մանեան կայսրութիւնը նոյնիսկ քայքայման աստիճանին հասուցած մեծ շփոթութեան մը հետեւանօք, որ բոլոր Անատոլի բնակչութիւնը յուզումի մատնած և զանոնք հարկադրած էր մեծ զանգուածներով ապաստանելու Կ. Պոլիս և անոր մերձաւոր շրջակայքը, որոնք համեմատաբար անդորր մնացած էին:

Այդ մեծ շփոթութիւնը ճէլալի կոչուած ասպատակներու, ասպատամբներու և աւազակներու յուզակահարութիւններն ու ըմբոստութիւններն էին, որոնք բոլոր Փոքր Ասիան անապահովութեան մատնած էին և Հայաստանէն մինչև Կեսարիա, Գոնիա և նոյնիսկ Քէօթահիա իրենց տիրապետութեան ենթարկած էին:

Այս աւազակներուն անգթութիւններէն և կողոպուտներէն խոյս տալու համար հազարաւոր Հայեր, ուրիշներու հետ ապաստանեցան Կ. Պոլիս, Ռումելի և Նալովայի և Նիկոմիդիոյ կողմերը:

Եկուորներու այս բազմութիւնը Կ. Պոլսոյ Հայ գաղութին մէջ առաջ բերաւ նոր պայքար մը, բնիկներու և եկուորներու կռուիւ մը, որ մեծ համեմատութիւններ առաւ:

Գրիգոր վրդ. Կեսարացի, իբր պատրիարք, այս տագնապալի և շփոթ օրերուն մէջ, չէր կրնար խաղաղ ժամանակամիջոցի